VIII. Základy vektorové integrace

Úmluva: V této kapitole budeme používat následující značení:

- $(M, \mathcal{A})$ je pevně zvolený měřitelný prostor, tj. M je nějaká neprázdná množina a $\mathcal{A}$ je nějaká σ-algebra podmnožin M.
- (Ω, Σ, μ) je pevně zvolený prostor s úplnou nezápornou σ-aditivní mírou, tj. Ω je nějaká neprázdná množina, Σ nějaká σ-algebra podmnožin Ω a μ je nezáporná σ-aditivní míra na Σ, která je navíc úplná.
- X je pevně zvolený Banachův prostor nad $\mathbb{F}$.

Poznámky:

(1) (Ω, Σ) je speciální případ měřitelného prostoru. Proto vše, co je níže uvedeno pro prostor $(M, \mathcal{A})$, lze aplikovat i na prostor (Ω, Σ).
(2) Apriori nepředpokládáme, že míra μ je konečná či σ-konečná, i když to jsou samozřejmě nejdůležitější případy.

VIII.1 Měřitelnost vektorových funkcí

Definice. Nechť $f : M \to X$ je zobrazení. Říkáme, že funkce f je

- **jednoduchá**, pokud obor hodnot je konečná množina, tj. pokud $f = \sum_{j=1}^{k} x_j \chi_{A_j}$, kde $x_1, \dots, x_k \in X$ a $A_1, \dots, A_k$ jsou neprázdné po dvou disjunktní podmnožiny M;
- **jednoduchá měřitelná**, pokud lze vyjádřit ve tvaru z předchozího bodu a navíc $A_1, \dots, A_k \in \mathcal{A}$;
- **(silně) $\mathcal{A}$-měřitelná**, pokud existuje posloupnost (u_n) jednoduchých měřitelných funkcí, která bodově konverguje k f (tj. pro každé $t \in M$ platí $\lim\limits_{n\to\infty} \|u_n(t) - f(t)\| = 0$);
- **borelovsky $\mathcal{A}$-měřitelná**, pokud pro každou $U \subset X$ otevřenou platí $f^{-1}(U) \in \mathcal{A}$;
- **slabě $\mathcal{A}$-měřitelná**, pokud pro každé $\varphi \in X^*$ je funkce $\varphi \circ f : M \to \mathbb{F}$ (borelovsky) $\mathcal{A}$-měřitelná.

Větička 1.

(a) *Jednoduché funkce, jednoduché měřitelné funkce, silně $\mathcal{A}$-měřitelné funkce a slabě $\mathcal{A}$-měřitelné funkce tvoří vektorový prostor.*
(b) *Nechť (f_n) je posloupnost funkcí $f_n : M \to X$, která bodově konverguje k funkci $f : M \to X$. Pokud jsou všechny funkce f_n borelovsky $\mathcal{A}$-měřitelné (resp. slabě $\mathcal{A}$-měřitelné), má příslušnou vlastnost i f.*
(c) *Nechť $f : M \to X$ je funkce. Pak platí*

$$f \text{ silně } \mathcal{A}\text{-měřitelná} \Rightarrow f \text{ borelovsky } \mathcal{A}\text{-měřitelná} \Rightarrow f \text{ slabě } \mathcal{A}\text{-měřitelná}.$$

Pro jednoduché funkce všechny uvedené druhy měřitelnosti splývají.
(d) *Je-li $f : M \to X$ silně $\mathcal{A}$-měřitelná, pak $f(M)$ je separabilní podmnožina X.*
(e) *Je-li $f : M \to X$ borelovsky $\mathcal{A}$-měřitelná, pak $t \mapsto \|f(t)\|$ je $\mathcal{A}$-měřitelná (skalární) funkce.*

Poznámky:

(1) Borelovsky $\mathcal{A}$-měřitelné funkce tvoří vektorový prostor, pokud X je separabilní (to plyne z Věty 3 níže), obecně vektorový prostor tvořit nemusí.
(2) V bodě (c) obrácené implikace neplatí, viz Příklady 6 níže.

Lemma 2. *Nechť (f_n) je posloupnost silně $\mathcal{A}$-měřitelných funkcí $f_n : M \to X$, která bodově konverguje k funkci $f : M \to X$. Pak i f je silně $\mathcal{A}$-měřitelná.*

Věta 3 (Pettisova). *Nechť $f : M \to X$ je funkce. Následující podmínky jsou ekvivalentní:*

(i) *f je silně $\mathcal{A}$-měřitelná.*
(ii) *f je borelovsky $\mathcal{A}$-měřitelná a $f(M)$ je separabilní podmnožina X.*
(iii) *f je slabě $\mathcal{A}$-měřitelná a $f(M)$ je separabilní podmnožina X.*

Definice. Nechť $f : \Omega \to X$ je zobrazení. Říkáme, že funkce f je

- **(silně) μ-měřitelná**, pokud existuje posloupnost (u_n) jednoduchých měřitelných funkcí $u_n : \Omega \to X$, která konverguje k f skoro všude (tj. pro skoro všechna $\omega \in \Omega$ platí $\lim\limits_{n\to\infty} \|u_n(\omega) - f(\omega)\| = 0$);
- **borelovsky μ-měřitelná** (resp. **slabě μ-měřitelná**), pokud je borelovsky Σ-měřitelná (resp. slabě Σ-měřitelná).

Poznámky:

(1) Nechť $f : \Omega \to X$ je funkce. Pak platí:

$$f \text{ silně } \mu\text{-měřitelná } \Rightarrow f \text{ borelovsky } \mu\text{-měřitelná } \Rightarrow f \text{ slabě } \mu\text{-měřitelná}$$

(2) Je-li $f : \Omega \to X$ (silně) μ-měřitelná, pak

$$\exists Y \subset\subset X \text{ separabilní } \exists N \in \Sigma : \mu(N) = 0 \;\&\; f(\Omega \setminus N) \subset Y.$$

Funkce, která splňuje tuto podmínku, se nazývá **esenciálně separabilně hodnotová**.

Lemma 4. *Nechť (f_n) je posloupnost silně μ-měřitelných funkcí $f_n : M \to X$, která skoro všude konverguje k funkci $f : M \to X$. Pak i f je silně μ-měřitelná.*

Věta 5 (Pettisova). *Nechť $f : \Omega \to X$ je funkce. Následující podmínky jsou ekvivalentní:*

(i) *f je silně μ-měřitelná.*
(ii) *f je borelovsky μ-měřitelná a esenciálně separabilně hodnotová.*
(iii) *f je slabě μ-měřitelná a esenciálně separabilně hodnotová.*

Příklady 6.

(1) *Nechť $\Omega = [0,1]$, μ je Lebesgueova míra na $[0,1]$ a Σ je σ-algebra všech lebesgueovsky měřitelných podmnožin $[0,1]$. Uvažme funkci $f : [0,1] \to \ell^2([0,1])$ definovanou předpisem $f(t) = \boldsymbol{e}_t$, $t \in [0,1]$, kde $\boldsymbol{e}_t$ označuje příslušný kanonický jednotkový vektor.*

Pak f je slabě μ-měřitelná, není esenciálně separabilně hodnotová, tedy není silně μ-měřitelná. Dokonce není ani borelovsky μ-měřitelná.

(2) *Nechť (Ω, Σ, μ) a f jsou jako v bodě (1). Nechť navíc $h : [0,1] \to [0,\infty)$ je libovolná funkce. Pak i funkce $h \cdot f$ je slabě μ-měřitelná. Přitom pro každé $t \in [0,1]$ platí $\|h(t)f(t)\| = h(t)$. Tedy, je-li h neměřitelná, pak $g = h \cdot f$ je slabě μ-měřitelná, ale funkce $t \mapsto \|g(t)\|$ není měřitelná.*

(3) *Nechť $\Omega = [0,1]$, Σ je σ-algebra všech podmnožin $[0,1]$, μ je sčítací míra a f je stejného tvaru jako v bodě (1). Pak f je borelovsky μ-měřitelná, není esenciálně separabilně hodnotová, tedy není silně μ-měřitelná.*

Poznámka: Otázka, zda pro konečnou míru μ je každá borelovsky μ-měřitelná funkce esenciálně separabilně hodnotová (a tedy silně μ-měřitelná), je složitější. Odpověď závisí na dodatečných axiómech teorie množin.